Time: 3 hours **Marks: 100**

N. B.: - 1) All questions are compulsory.

2) Each question carries 20 marks.

3) Use of a simple calculator is allowed.

4) Graph paper will be supplied on request.

5) Attach graph paper inside the answer book.

Que.1 Attempt **any TWO** of the following **20**

a Define social science research. Discuss the importance of social science research.

b Discuss on Pure and Applied Research with examples.

c Explain the limitations of social science research.

Que.2 Attempt **any TWO** of the following **20**

a What is research problem? Explain criteria of a good research problem.

b Explain the concepts of literature review and hypothesis formulation in research process.

c Explain exploratory and descriptive research designs.

Que.3 Attempt **any TWO** of the following **20**

a What is primary data? Explain the interview technique of primary data collection.

b Discuss the advantages and limitations of secondary data.

c Explain the various types of probability sampling selection.

Que.4 Attempt **any TWO** of the following **20**

a Draw a histogram for the following data.

Class Interval	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100
Frequency	2	6	10	16	12

b Calculate the mean and mode for the following frequency distribution.

Marks	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70
No.of students (f)	6	5	8	15	7	6	3

c Compute the standard deviation for the following marks distribution.

Marks	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
No. of Students	6	10	18	14	8	4

Que.5 A Write a note on **any TWO** of the following **20**

a Basic assumptions of research.

b Sources of research problems.

muquestionpapers.com

c Sources of secondary data.

d Calculate the Quartile Deviation for the following data.

Class interval	0-15	15-30	30-45	45-60	60-75	75-90	90-105
F	8	26	30	45	20	17	4

OR

Que.5 B Answer the Multiple choice question (MCQ) by choosing correct option given below.

1 The scope of social science research includes _____.

A Only economics
b Only political science
C Only psychology and sociology
d All disciplines dealing with human relationships and behavior

2 Pure research is also known as_____.

A Theoretical research
b Analytical research
C Descriptive research
d None of the above

3 Empirical research is based on _____ evidence.

A Theoretical
b Historical
C Experimental
d Assumptions

4 Applied research aims at _____

A Understanding human emotions
b Solving practical social or economic problems
C Testing new theories only
d Developing philosophical ideas

5 Example of applied research in economics_____

A Reading storybooks
b Watching films
C Finding ways to reduce poverty
d All of the above

6 The first step in the research process is _____.

A Identification of research problem
b Analysis of data
C data collection
d Report writing

7 A review of literature means_____.

A Studying earlier research and books on the topic
b Reading novels
C Watching movies
d Writing new poetry

8 Hypothesis is _____

A A final result
b A statement to be tested by research
C A definition
d A reference book

9 Research design means_____.

A Decoration of reports
b Collection of jokes
C Random writing
d The overall plan or structure of research

muquestionpapers.com

10 The final step of research process is

A Selecting a topic
b Report writing and presentation
C Making survey forms
d Reading books

11 Primary data means _____

A Old data
b First-hand data
C Copied data
d Second-hand data

12 Observation method means_____

A Reading books
b ignore data
C Asking friends
d Direct watching

13 Census method means_____

A Studying all units
b Studying few units
C Ignoring data
d Using samples only

14 A good sample should be_____

A Partial
b Biased
C Unclear
d Representative

15 Random sampling means_____

A Only rich are selected
b Only known people
C Every unit has equal chance
d Only cities

16 Data arranged in rows and columns is called_____.

A Tabulation
b Sampling
C Chart
d Graph

17 The mean monthly income of 5 families (8,000, 10,000, 9,000, 11,000, 12,000) = _____

A 12000
b 9000
C 11000
d 10000

18 Standard deviation helps to know _____.

A Total income
b Class limit
C Variation in data
d Mode value

19 If mean = □50, median = □50, mode = □50 → distribution is —

A Skewed right
b Skewed left
C Symmetrical
d Unequal

20 The main need of data analysis in economics is

A To copy reports
b To make policy decisions
C To fill pages
d To avoid facts

muquestionpapers.com

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) प्रत्येक प्रश्नाला 20 गुण आहेत.

3) साधे गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.

4) आलेख कागद विनंती केल्यास दिला जाईल.

5) उत्तर पुस्तिकेत आलेख कागद संलग्न करा.

प्र.१ खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **20**

अ सामाजिकशास्त्र संशोधन व्याख्या करा. सामाजिक शास्त्र संशोधनाच्या महत्त्वाची चर्चा करा.

ब मुलभूत व उपयोजित संशोधन यावर उदाहरणांसह चर्चा करा.

क सामाजिकशास्त्र संशोधनाच्या अडचणी स्पष्ट करा.

प्र.२ खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **20**

अ संशोधन समस्या म्हणजे काय? चांगल्या संशोधन समस्येची निकष स्पष्ट करा.

ब संशोधन प्रक्रियेमधील साहित्य समीक्षा (Review of Literature) आणि गृहीतक रचना (Formulation of Hypothesis) यांचे स्पष्टीकरण करा.

क अन्वेषानात्मक (Exploratory) आणि वर्णनात्मक (Descriptive) संशोधन आराखडा स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **20**

अ प्राथमिक माहिती म्हणजे काय? प्राथमिक माहिती संकलनातील मुलाखत पद्धत (Interview Technique) स्पष्ट करा.

ब दुय्यम माहितीचे (Secondary Data) फायदे व मर्यादा यावर चर्चा करा.

क संभाव्यता नमुना निवडीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **20**

अ खालील आकडेवारीसाठी आयतालेख (Histogram) काढा.

वर्गांतर	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100
वारंवारिता	2	6	10	16	12

ब खालील वारंवारता वितरणासाठी मध्य (Mean) आणि बहुलक (Mode) काढा.

गुण	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70
विद्यार्थी संख्या (f)	6	5	8	15	7	6	3

muquestionpapers.com

क खालील गुण वितरणासाठी प्रमाणविचलन(SD) काढा.

गुण	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
विद्यार्थी संख्या (f)	6	10	18	14	8	4

प्र.५ अ खालीलपैकी कोणत्याही दोन विषयांवर टिप लिहा 20

अ संशोधनाची मूलभूत गृहीते

ब संशोधन समस्येचे स्त्रोत

क द्वितीय माहितीचे स्त्रोत

ड. खालील आकडेवारीसाठी चतुर्थक विचलन (Quartile Deviation) काढा.

वर्गांतर	0-15	15-30	30-45	45-60	60-75	75-90	90-105
F	8	26	30	45	20	17	4

OR

प्र.५ ब खाली दिलेल्या योग्य पर्यायाची निवड करून प्रश्नांची उत्तरे द्या. 20

१ समाजशास्त्रीय संशोधनाचा व्याप्ती _____ यामध्ये समाविष्ट आहे.

A फक्त अर्थशास्त्र b फक्त राज्यशास्त्र

C फक्त मानसशास्त्र आणि समाजशास्त्र d मानवी संबंध आणि वर्तनाशी संबंधित सर्व शाखा

२ शुद्ध संशोधनास असे _____ म्हणतात

A सैद्धांतिक संशोधन b विश्लेषणात्मक संशोधन

C वर्णनात्मक संशोधन d कोणताही पर्याय नाही.

३ प्रायोगिक संशोधन (Empirical Research) _____ प्रकारच्या पुराव्यावर आधारित असते?

A सैद्धांतिक b ऐतिहासिक

C प्रायोगिक d गृहीतकांवर

४ उपयोजित संशोधनाचे उद्धिष्ट _____ आहे.

अ मानवी भावना समजून घेणे ब सामाजिक किंवा आर्थिक समस्या सोडवणे

क फक्त नवीन सिद्धांत तपासणे ड तत्त्वज्ञानिक कल्पना विकसित करणे

५ अर्थशास्त्रातील उपयोजित संशोधनाचे उदाहरण _____

अ गोष्टींची पुस्तके वाचणे ब चित्रपट पाहणे

क गरिबी कमी करण्याचे मार्ग शोधणे ड वरील सर्व

६ संशोधन प्रक्रियेतील पहिला टप्पा _____ आहे

अ संशोधन समस्या ओळखणे ब माहितीचे विश्लेषण

क माहिती संकलन ड अहवाल लेखन

muquestionpapers.com

७ साहित्य समीक्षा म्हणजे
अ त्या विषयावर आधी केलेले संशोधन व पुस्तके अभ्यासणे
ब कादंबऱ्या वाचणे
क चित्रपट पाहणे
ड कविता लिहिणे

८ गृहीतक (Hypothesis) म्हणजे _____
अ अंतिम निष्कर्ष
ब संशोधनाद्वारे तपासायचे विधान
क व्याख्या
ड संदर्भ पुस्तके

9 संशोधन आराखडा म्हणजे _____.
अ अहवाल सजावट
ब विनोद संकलन
क अनियमित लेखन
ड संशोधनाचा एकूण रचनात्मक आयोजन

१० संशोधन प्रक्रियेतील अंतिम टप्पा _____ आहे
अ विषय निवडणे
ब अहवाल लेखन व सादरीकरण
क सर्वेक्षण फॉर्म तयार करणे
ड पुस्तके वाचणे

११ प्राथमिक माहिती (Primary Data) म्हणजे _____
अ जुनी माहिती
ब प्रत्यक्ष स्त्रोताकडून मिळालेली माहिती
क नकल केलेली माहिती
ड दुसर्‍याने जमा केलेली माहिती

१२ निरीक्षण पद्धत (Observation Method) म्हणजे _____
अ पुस्तके वाचणे
ब माहिती दुर्लक्षित करणे
क मित्रांना विचारणे
ड थेट निरीक्षण करणे

13 जनगणना पद्धत (Census Method) म्हणजे _____
अ सर्व घटकांचा अभ्यास
ब काही घटकांचा अभ्यास
क माहिती दुर्लक्षित करणे
ड फक्त नमुना वापरणे

१४ चांगला नमुना (Good Sample) _____ असावा.
अ अंशिक
ब पक्षपाती
क अस्पष्ट
ड प्रतिनिधिक

१५ यादृच्छीक नमुना निवड म्हणजे _____
अ फक्त श्रीमंत निवडले जातात
ब फक्त ओळखीचे लोक निवडले जातात
क प्रत्येक घटकास समान संधी मिळते
ड फक्त शहरे निवडली जातात

१६ ओळी आणि स्तंभ मध्ये मांडलेली माहिती म्हणजे _____
अ तक्तीकरण
ब नमुना निवड
क चार्ट
ड आलेख

१७ 5 कुटुंबांचे मासिक उत्पन्न (☐8000, ☐10000, ☐9000, ☐11000, ☐12000) यांचा सरासरी (Mean) = _____
अ 12000
ब 9000
क 11000
ड 10000

१८ प्रमाणविचलन (Standard Deviation) _____ वापरला जातो.
अ एकूण उत्पन्न जाणून घेण्यासाठी
ब वर्ग मर्यादा

muquestionpapers.com

क माहितीतील फरक मोजण्यासाठी ड बहुलक शोधण्यासाठी

१९ जर सरासरी = 50, माध्य = 50, बहुलक = 50 ⟶ तर वितरण _____ आहे.

अ उजवीकडे वाकलेले ब डावीकडे वाकलेले

क सममित ड असमान

२० अर्थशास्त्रात माहिती विश्लेषणाची गरज असते_____

अ अहवाल नकल करण्यासाठी ब धोरणात्मक निर्णय घेण्यासाठी

क पाने भरण्यासाठी ड तथ्य टाळण्यासाठी

****

muquestionpapers.com